

Voor de Tweede Kamerverkiezingen, vastgesteld op het Verkiezingscongres van 8 April 1901 te Utrecht.

I.

Grondwetsherziening, om te komen tot algemeen enkelvoudig kiesrecht voor mannen en vrouwen, met toepassing van het stelsel der evenredige vertegenwoordiging. Afschaffing van de Eerste Kamer.

II.

Arbeiderspensionneering voor mannen en vrouwen op kosten van den Staat.

III.

Uitbreiding der ongevallenverzekering tot de landarbeiders, zeelieden, zeevisschers, handelsbedienden, dienstboden en andere uitgesloten arbeiders of met dezen gelijk te stellen personen.

IV.

Staatsexploitatie van spoor- en intercommunale tramwegen, mijnen en groeven.

Vervanging van de Nederlandsche Bank door een Staatsbank.

V.

Inwilliging der eischen, door de vakvereenigingen gesteld aan den Staat, als : uitvoering van rijkswerken in eigen beheer, maximum arbeidstijd en minimum loon in bestekken van rijkswerken enz., onder contrôle der vakvereenigingen.

VI.

Invoering eener wet op de arbeids- en rusttijden, die als overgang naar den achturigen arbeidstag voor geen bedrijf langer arbeidsduur dan tien uur toelaat en den nachtarbeid afschaft, of, waar dit onmogelijk is, invoering van een behoorlijk ploegenstelsel eischt.

Verbetering der arbeidswetgeving, ook in ander opzicht, en uitbreiding daarvan tot den veldarbeid en de huisindustrie, tevens tot de dienstboden.

Wijziging der Wet op de Kamers van Arbeid.

VII.

Vermeerdering van den volksinvloed op de samenstelling der rechterlijke macht en opheffing der militaire rechtspraak.

Schadeloosstelling aan onschuldig veroordeelden en preventief gevangenen. Kosteloze rechtspleging.

Invoering van administratieve rechtspraak.

VIII.

Handhaving der vrijheid van spreken, drukpers, vereeniging en vergadering, ook voor ambtenaren en militairen.

IX.

Bestrijding van het militarisme ; bevordering van volksweerbaarheid, onder voorwaarde van belangrijke verlichting van persoonlijke en financiële lasten.

Schadeloosstelling aan hen, wier kostwinner den militieplicht vervult, en aan schutterplichtigen.

X.

Kosteloosheid van het Lager Onderwijs. Bij gebleken bekwaamheid gratis openstelling van inrichtingen voor Hooger en Middelbaar Onderwijs, ook voor minvermogenden.

Gratis verstrekking van leermiddelen en, zoo noodig, verpleging.

Onderwijs aan kinderen, wier ouders geen vaste woonplaats hebben ; wettelijke invloed van de klasse-onderwijzers op de regeling der schoolzaken ; ambachts-onderwijs van staatswege ; strafbaarstelling van werkgevers, die leerplichtige kinderen in het werk nemen.

Verwerkelijking der volgende eischen, gesteld door het Onderwijs-Congres : Uitbreiding der bestaande Wet op den Leerplicht, in dien zin, dat de verplichte cursus minstens 7 jaar omvat ; niet eerder beginnende

dan op 6-jarigen en uiterlijk eindigend op 15-jarigen leeftijd ; verplichtend stellen van het Herhalingsonderwijs, gedurende minstens twee jaren.

Erkenning van den plicht der overheid er voor te waken, dat de lichamelijke verzorging van het schoolkind voldoende zij ; derhalve invoering van schoolvoeding, -kleeding, -baden, aanstelling van schoolartsen.

Invoering van schoolraden.

Wijziging van de Arbeidswet zoodanig, dat :

- 1°. kinderen, die nog leerplichtig zijn, vallen onder de Arbeidswet, ook al zijn ze ouder dan 12 jaar ;
- 2°. verbod van allen loontrekkenden arbeid voor leerplichtige kinderen, en als gevolg daarvan intrekking der vrijstelling voor zes weken uit de Leerplichtwet ;
- 3°. verplichting voor den werkgever om kinderen, die herhalingsonderwijs willen volgen, hiervoor den noodigen tijd te verschaffen.

XI.

Betere regeling van het pachtcontract, berustende op het beginsel, dat alleen pacht behoeft te worden betaald van de netto opbrengst van het bedrijf, met recht van den vertrekkenden pachter op vergoeding, wegens de door zijn arbeid of kapitaal aan het gehuurde aangebrachte verbeteringen.

Toezicht op de naleving van het pachtcontract door pachtcommissies, waarin alle belanghebbenden zijn vertegenwoordigd.

Uitbreiding van het onteigeningsrecht der gemeenten, om te kunnen voldoen aan den eisch, gesteld in het Gemeenteprogram, luidende : Het tegen matigen prijs in gebruik geven van grond en van bedrijfsmateriaal, om landbewerkers daarop een zelfstandig bestaan te verschaffen ; in verband hiermede bevordering van coöperatie der kleine en middelmatige landgebruikers ; het aanleggen van wegen en bosschen, het droogleggen van plassen en de ontginning van woeste gronden".

Afschaffing van alle bevoorrechting in zake het jachtrecht.

XII.

Meerdere zelfstandigheid der gemeenten, ook op belastinggebied.

XIII.

Belasting van uitwonende eigenaren. Invoering van staatserfrecht in de zijlinie. Sterk opklimmende belasting op erfenissen, vermogens en inkomsten. Afschaffing der belasting op levensmiddelen. Billijke verdeling der grondlasten.

XIV.

Opheffing der wetsbepalingen, die de vrouw ten achter stellen bij den man. Herziening van de wettelijke bepalingen omtrent echtscheiding. Opheffing van het verbod van onderzoek naar het vaderschap en verplichting van den natuurlijke vader om zijn kind te onderhouden. Wettelijke regeling van de weezenverpleging in gestichten.

XV.

Bestrijding van het alcoholisme, o.a. door aan de meerderjarige mannen en vrouwen van iedere gemeente het recht te geven, bij meerderheid van stemmen den drankverkoop in de gemeente te beperken of te verbieden (local option).

XVI.

Ontwikkeling van het koloniaal beheer in de richting van het zelfbestuur der koloniën. Uitgaande van dit beginsel, worden de volgende eischen gesteld :

Wat Oost-Indië betreft :

- a. Beëindiging van den Atjeh-oorlog. Scheiding der financiën, decentralisatie van het bestuur.
- b. Afschaffing der heerendiensten en van de gedwongen koffiecultuur. Overname der pandhuizen in eigen beheer.
- c. Krachtige voortzetting van bevoeiingswerken. Landbouw-crediet.
- d. Verschaffing van verloskundige hulp.
- e. Verbetering van den maatschappelijken toestand der Indo-Europeanen.

Wat West-Indië betreft :

- a. Opheffing van subsidie aan Suriname. Hulp verschaffen aan Curaçao en de andere eilanden.
- b. Bevordering van den kleinen landbouw. Einde maken aan de bevoorrechtiging der plantage-eigenaren en de mijnbouw-maatschappijen.
- c. Arbeidswetgeving.